

РЕКОМЕНДАЦІЇ

**за результатами комітетських слухань у Комітеті
Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та
міжпарламентського співробітництва на тему:
«Робота консульської служби України у період війни»
(м. Київ, 11 травня 2023 року в режимі відеоконференції)**

Заслухавши та проаналізувавши проблемні питання роботи консульської служби України в умовах різкого збільшення кількості українських громадян за кордоном (переміщені особи, тимчасові переселенці, поранені бійці тощо) у зв'язку з початком широкомасштабної збройної агресії російської федерації проти України, а також обговоривши можливі шляхи вирішення питань оптимізації консульського обслуговування громадян України в ситуації, що склалась (розширення переліку послуг, що надаються он-лайн, залучення українських громадян з числа біженців до технічної роботи в консульських установах, збільшення кількості посад консульських працівників в окремих країнах, збільшення видатків на функціонування консульської служби в ЗДУ тощо) учасники комітетських слухань, які відбулись 11 травня 2023 року відзначають таке.

Аналіз наданих статистичних даних засвідчив, що на сьогодні створилася ситуація, коли кількість громадян України, яка проживає за кордоном є тотожною третині населення України. Це потребує збільшення кількості персоналу, який надає послуги та забезпечує захист прав та інтересів громадян України за кордоном та перегляду державної політики у різних сферах, зокрема соціальній, економічній та демографічній.

Відтік населення України за кордон в таких масштабах становить виклик національній безпеці нашої держави, а також обумовлює докорінну зміну обставин в діяльності консульської служби України та необхідність прийняття нестандартних рішень та вироблення державної концепції на підтримання зв'язків із громадянами України, які проживають поза межами України.

24 лютого 2022 року російська федерація порушивши основоположні норми і принципи міжнародного права, у тому числі Статут ООН, Гельсінський заключний акт Ради з безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 року, а також свої зобов'язання за двосторонніми та багатосторонніми міжнародними договорами, розпочала широкомасштабне збройне вторгнення на територію України, що, серед іншого, призвело до вимушеного виїзду мільйонів громадян за межі України.

Гуманітарна криза, спричинена широкомасштабною збройною агресією російської федерації, стала рушійною силою для міграційних процесів, які поставили консульську службу України перед найбільшим у її сучасній історії викликом.

З моменту початку війни за межі України вимушено виїхали та нині тимчасово перебувають в інших країнах світу понад 8 млн громадян, переважна більшість з яких – це жінки, діти та особи похилого віку. З-поміж них близько 5 млн отримали тимчасовий захист у державах Європейського Союзу.

В умовах такого різкого та безпрецедентного збільшення кількості наших громадян за кордоном, з метою забезпечення якісного і безперебійного надання усього спектру консульських послуг, робота консульської служби здійснюється на межі усіх наявних матеріально-технічних та кадрових ресурсів у режимі 24/7. При цьому виконання поставлених задач забезпечується зусиллями тієї ж кількості працівників консульської служби, що працювали і у довоєнний період – загалом 323 консульські посадові особи.

Виходячи з необхідності вирішення консульською службою України проблем українських громадян, що опинилися за кордоном, заслухавши і обговоривши під час заходу доповіді, позиції та пропозиції присутніх, учасники комітетських слухань рекомендують:

I. Верховній Раді України:

1. Ухвалити зміни до Закону України «Про державних бюджет України на 2023 рік», збільшивши видатки для МЗС України, зокрема за бюджетною програмою 1401130 для виготовлення паспортів громадянина України для виїзду за кордон та за бюджетною програмою 1401030 для утримання закордонних дипломатичних установ України (ЗДУ).
2. Рекомендувати прийняти зміни до державного бюджету на 2023 рік, зокрема, збільшити фінансування консульських служб України за кордоном на 1 мільярд 200 мільйонів гривень. Ці кошти критично необхідні. З урахуванням збільшення навантаження на консульські служби, зростання кількості наданих консульських послуг та зменшення фінансування консульської служби майже на третину.
3. Рекомендувати Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, Комітету з питань транспорту та інфраструктури, Комітету з питань економічного розвитку, Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики, Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки в межах їх предметів відання розглянути доцільність проведення експертних обговорень/комітетських слухань щодо модальностей повернення громадян України, виплат соціальної допомоги, налагодження роботи поштової служби, умов проведення виборів за кордоном, тощо. А також, за результатами згаданих вище експертних обговорень/комітетських слухань, розглянути можливість проведення спільних парламентських слухань з питань захисту прав, свобод та інтересів громадян України за кордоном, включаючи дітей сиріт та тих, що опинились без батьківського піклування та перебувають на території

держав-членів ЄС та інших держав, як тимчасово переміщені особи внаслідок збройної агресії російської федерації. Метою таких парламентських слухань має стати розроблення державної концепції та нормативно-правових і регуляторних актів, спрямованих на попередження негативних наслідків відтоку населення за кордон та розроблення нових комунікаційних каналів з українцями за кордоном.

II. Кабінету Міністрів України:

1. Розробити та подати до Верховної Ради України проект Закону України про зміни до Закону України «Про державних бюджет України на 2023 рік», збільшивши видатки для МЗС України, зокрема за бюджетною програмою 1401130 для виготовлення паспортів громадянина України для виїзду за кордон та за бюджетною програмою 1401030 для утримання закордонними дипломатичними установами України.
2. Розробити перелік пріоритетних країн для фінансування комплексу заходів з метою розширення консульської присутності за кордоном, а саме придбання об'єктів нерухомості для розміщення консульських установ, ремонту приміщень, переобладнання наявних приміщень, оренди приміщень на довгостроковій основі, оснащення систем безпеки та комунікацій тощо.
3. Опрацювати можливість законодавчого зобов'язання українських перевізників доставляти українських громадян на територію України безкоштовно за наявності відповідного звернення ЗДУ.
4. Вжити необхідних заходів для забезпечення проведення МЗС України планової ротації дипломатичних працівників та уникнення випадків відкликання консульських співробітників без їх одночасної заміни.
5. Здійснити заходи для посилення безпеки ЗДУ та їхнього персоналу, у т.ч. у спосіб розширення застосування технічних засобів.
6. Забезпечити долучення ЗДУ до порталу «Дія» через функціонал шерингу документів, для надання можливості консульській посадовій особі отримувати верифіковані цифрові копії необхідних документів заявника.
7. Розширити функціональні можливості порталу «Дія», доповнивши перелік документів, доступних для замовлення на порталі, зокрема, витягами з реєстрів РАЦС.
8. Запровадити можливість дистанційного автоматичного оформлення електронної версії посвідчення особи на повернення в Україну за схемою, аналогічною до єДокумента, затвердженого Постановою КМУ від 10.03.2022 №248 «Деякі питання застосування єДокумента в період дії воєнного стану».

III. Міністерству закордонних справ України:

1. Із урахуванням численних скарг представників консульських служб України за кордоном на ліквідацію через брак коштів для забезпечення

фінансування посад офіцерів безпеки в консульських службах, працівників охорони та безпеки, із огляду на існування в окремих країнах справжніх загроз для діяльності консульських служб України, Міністерству закордонних справ разом із відповідними відомствами переглянути це рішення й повернути посади чергових комендантів до складу консульських місій, де це найбільше потрібно.

2. Розглянути можливість збільшення виплат тим працівникам, які працюють в консульських службах за договором найму. За інформацією, оприлюдненою представниками консульських служб України за кордоном, зараз така заробітна плата дорівнює сумі 150 доларів, тож більшість експертів відмовляються займати такі посади.
3. Розглянути можливість залучення до виконання технічної роботи в консульських службах України за кордоном працівників за цивільно-правовими договорами, щоб зменшити навантаження на основних працівників.

IV. Службі безпеки України та Головному управлінню розвідки Міністерства оборони України:

1. Рекомендувати посилити співпрацю з консульськими службами України й ДП «Документ» за кордоном із метою виявлення громадян України, які або отримали подвійне громадянство (України, російської федерації), або виїжджають із тимчасово окупованих територій із недійсними паспортами й звертаються в ДП «Документ» за кордоном щодо видачі їм нових паспортів громадян України; які є не добросовісними громадянами України та/або можуть бути завербованими російською федерацією, відтак – співпрацюють із країною-агресором, завдяки особливому статусу біженців – інфільтруються в США, країни ЄС та НАТО для виконання специфічних завдань від рф.